

Synnøve Fjellbakk Taftø
8630 Storforshei

19. november 1998

STORTINGET DET KONSTITUSJONELLE KONTOR	
20 NOV. 1998	
SAKSNR:	98/02816-1
ARK:	

Stortinget

Oslo

ÅPENT BREV ANGÅENDE OT. PRP. NR 11 (1998-99)

Individens, organisasjoners og staters rett til å bestemme over seg selv og sitt liv og plikten til å respektere andres rettigheter og friheter er to av de grunnpillarene i folkeretten som ingen lovgiver kan røre uten å pådra seg verdenssamfunnets vrøde. Mange steder lærer det at folket ikke bare har rett, men sågar plikt, til å reise seg i opprør mot tyranner som ikke respekterer sine undersåtters rett til personlig frihet og selvutfoldelse.

Individets frihet til å avslå eller ta imot samfunnets tilbud etter eget forgodtbefinnende og retten til å leve sitt liv uantastet så lenge man holder seg innenfor lovens ramme er basisrettigheter som nye lovforslag skal prøves mot og ikke noe lovgiverne kan tukle med. Det innså selv Adolf Hitler og Einar Gerhardsen, og de eksperimenter som ble igangsatt av dr. Mengele i hjemeforskningsenheten i Auschwitz og videreført av dr. Johnson ved Modum Bad var utillatelige både etter tysk og norsk rett. Ikke fordi det spesifikt var forbudt ved lov å drive medikamentell behandling av jøder, tater og antatt sinnslidende, men fordi handlingene i seg selv var ulovlig frihetsberøvelse, legemsfornærmelse, legemsbeskadigelse og overlatt drap - nettopp fordi det ikke fantes unntaksbestemmelser som legaliserte ugjerningene. Det er en skjebnens ironi at en statsminister som er registrert i psykoseregisteret og derfor etter gjeldende klareringsinstruks ikke anses skikket til å ha stilling som fordrer sikkerhetsklarering, leder den regjering som tør utfordre opinionen. I Ot. prp. nr 11 (1998-99) fremlegges forslag til den «psykiatrilovgivning» som lå til grunn for «behandlingen» av antatt sinnslidende på Hitlers og Gerhardsens tid, men som ingen av dem torde å lovhjemle.

Ifølge lovforslagets paragraf 1 er hensikten med loven å sikre at etablering og gjennomføring av psykisk helsevern skjer på en forsvarlig måte og i samsvar med grunnleggende rettssikkerhetsprinsipper. Lovforslagets øvrige paragrafer synes imidlertid å indikere at hensikten med loven er å legalisere den lovstridige og folkerettsstridige praksis som har pågått i vårt land siden 1930-årene og som medfører grusomme og invalidiserende overgrep mot titusenvi uskyldige mennesker hvert eneste år.

Lovforslaget er avfattet i et tvetydig og ureflektert språk. Muligens er dette ikke et utslag av språklig uformuenhet, men av departemental arroganse. Som et eksempel kan nevnes paragraf 1-7. Dersom hensikten med formuleringen er å få Stortinget til å frata antatt syke mennesker de økonomiske rettigheter alle som oppholder seg i Norge nå har

Sendes... *Sosialkomiteen*
i henhold til Stortingets forretningsordens
§ 28 femte ledd.

etter forvaltningsloven, tvistemålsloven og lov om fri rettshjelp samt de rettssikkerhetsgarantier som ligger i Den europeiske menneskerettskonvensjon bør det undersøkes nærmere hvorvidt dette virkelig er regjeringens verk eller slurv på lavere nivå i departementet eller Helseilsynet. Det siste er mest trolig, idet hele lovforslaget bærer preg av dårlig juridisk håndverk, indre motstrid og mangel på ordnende prinsipper. Således står kapittelet om tvungent psykisk helsevern i klar motstrid til legaldefinisjonen i para 1-2, 2. ledd. Men slike ufullkommenheter er relativt uvesentlige og enkle å rette opp.

Verre er det at lovforslaget på flere vesentlige punkter er i strid med FNs minimumsstandard for psykiatriske pasienters menneskerettigheter og Europarådets torturkonvensjon. Om førstnevnte sies det i proposisjonen at den ikke er bindende for Norge, om sistnevnte at den «blir» viktig for mennesker som er under tvungent psykisk helsevern i form av døgnopphold i institusjoner. Begge deler er høyst diskutabelt. Norge har ved sin underskrift på Menneskerettserklæringen av 1948 forpliktet seg til å overholde FNs minimumsstandarder på menneskerettsområdet og Europarådets torturkomite, hvor Norge for tiden innehar visepresidentvervet, har i sin årsrapport for 1997 uttalt at tvangsbehandling med medisiner er en uakseptabel praksis, uavhengig av om det skjer poliklinisk eller i døgninstitusjoner. Torturkomiteen har også uttalt seg kritisk angående administrative vedtak om tvangsinnleggelse. Men det punktet som jeg for min del oppfatter som en provokasjon så sterk at jeg føler det som en plikt å forsøke å knuse ormeegget før det klekkes, er lovforslagets paragraf 3-5 som lyder:

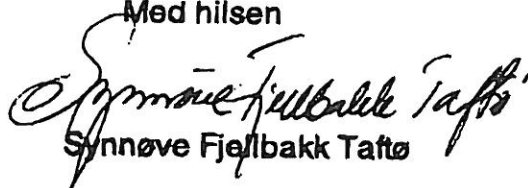
«Foreligger behov for undersøkelse som nevnt i § 3-4 første ledd, men vedkommende unndrar seg undersøkelse, kan kommunelegen etter eget tiltak eller etter begjæring fra annen offentlig myndighet eller fra vedkommendes nærmeste, vedta at det skal foretas personlig undersøkelse av lege for å bringe dette på det rene. Om nødvendig kan vedkommende avhentes og undersøkes med tvang og bistand fra annen offentlig myndighet. Kongen gir forskrifter om delegasjon av kommunelegens myndighet.

Kommunelegens vedtak om tvungen undersøkelse skal straks nedtegnes skriftlig. Vedtaket kan ikke påklages.

Legen som foretar undersøkelsen skal gi skriftlig uttalelse»

Ja, slik står det i lovforslaget, og årsaken til at jeg gjengir det ordrett er at de internasjonale menneskerettsorganisasjoner og -forkjempere som jeg sender kopi av dette brevet til, ved selvsyn skal få anledning til å konstatere at regjeringen Kjell Magne Bondevik ved sitt lovforslag har krenket det som på FN-språket kalles «inalienable rights» og/eller «fundamental rights and freedoms» og derfor som seg hør og bør blant siviliserte nasjoner må tre tilbake øyeblikkelig.

Med hilsen

Synnøve Fjellbakk Taftø